

AKATALPA

Kasım 2008 - Sayı 107

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

ARKADAŞLAR!

Hulki AKTUŒ

Gittiğimi sandınız ya, izninizle ve sizin ifadenizle, döndüm. Ayrıca giden kimse de yok. İyi ve sıkı yaşananların anıları, güncel yaşamın seyrek dinamiklerinden daha güçlü ve değerlidir. Herkes biraz burada kalır, varsa burası diye bir yer!

Şakacıktan da olsa, 75'ime kadar yürüyeceğime antlı olduğuma göre, Türkçe toprağının gönül kardeşliğini yaşadıklarımızla, dergimizin 240 aylık-sayılık bir serüveni daha var demektir birlikte yürünecek!

Hayat ne yapsak tuzaklı, hasadımız güzel ve haklı olsun...

Baharat bitkileri kitabını bitirince hemen yazmaya koyulduğum meyveler kitabını molalarla çalışma kararı alarak, bu günlerde pek çok şiir kitabının yanında epeyce tartışma ve şiir yazısı okudum. Günümüz Türk Şiiri üzerine de bir iki kitap. Bunlardan Utku Özmakas'ın *Şiirimizde Milenyum Kuşadı* kitabı bu satırların yer aldığı köşeye küçük bir sürpriz yaptı.

Yazar, kitabının genç şairler açısından dergilere baktığı bölümünde şunları yazmış:

"Akatalpa'da iyi şiirlere rastlamak olanaklı; ancak "genç"e rastlamak olanaksız gibiydi. Oldukça önemli ve mutlaka okunması gereken giriş yazıları yazan Ramis Dara'nın genç şairlere dergide fazlaca yer vermemesi dikkat çekiyordu. Elbette günümüz şairinin diline yeterli özeni göstermediğinin altını sürekli çizen Dara'nın hedefindekiler gençler de olabilir."

Genç şair konusuna başka zaman değinmek üzere önce buraya yönelik övgü sözleri için bu genç yazar-eleştirmen kardeşime teşekkür ediyor; ancak sözlerinin üzerime yükleyebileceği sorumluluktan kaçınmak için, övgünün bu kadarını kabul edemeyeceğimi belirtmek istiyorum.

Dil eleştirilerindeki hedefin gençler olabileceğini söylüyor ya genç yazar, değil. Şiir için dille seviştiklerini ve Türkçenin gelmiş geçmiş en mükemmel şiirlerini yazdıklarını sanan, ancak bildik meczupların sevimliliğini, temizliğini bile taşımayan şiir meczupları, şiircilerdi hedef.

Hatta içlerinde benden de yaşlı (ben daha çok gencim ayrıca), ancak ne yazık ki dünyadan sözde şiir yazdığı dilin en bildik, en sıradan kurallarını, örneğin ayrı ve birleşik yazılan ekleri bile öğrenmeden geçmek üzere olan; bu sebeple çaresiz kendileri için Türkçenin mantığını, yapısını, kurallarını değiştirmeyi önerdiğim bir iki zahir-öğretmen şair de vardı ki vah, vah, vah... demek dışında elimizden başka ne gelir!..

Sevgili Arkadaşlar, hayat yeterince şekerpancarının istilasını altında; varsın, tatmak, biraz içimizi yakmak için kıvrandığımız panzehir acılığındaki şiirlerin yanında, plastik tüccarlarının tatsız tuzsuz, dilsiz pilsiz, sızsız bizsiz besinleri de bulunsun diyorum şimdi. Oyalanıp boyalansın vesairler hayatın çepelli bir kıyıcığında diye.

Biz daha iyi bir kültürel sanatsal güncel hayat, daha düzeyli bir şiir ve edebiyat için daha iyi ve güzel yazmaya, bunun için mücadele gücümüzü yükseltmeye bakalım. -RD

ELLERİN OğLU

Aman öleyim de
hakkımda yazılar yazın
görüşler gördürün

Kâğıt budalalığımdan
kalem kalebentliğimden
firça fırlamalılığımdan
anason köklerinden
kent gebermelerimden
ondan bundan

Tenena

Bu şiiri Bay Metin Eloğlu'na
sayın eller oğluna postalayın

Yok olmuş mudur nedir
o nihâvent Todori'den
sarı kumlarda omuzları ürperen
Kalamış hanımlarıynan köçeklerinden

Tennenni

Ailecek kumlar gezen
kırlangıç kanatlarından
nereis dokunaçlarından
bir Hayyam'ın teknede katlinden
ağıtlar dökerekten
ve masarfuatözkan Köhne'sinden
ah anam ahlar söyleyin

Tennenni tenena

Hesaplar benden

Enis Akın, Hulki Aktunç, Veysel Çolak, Ramis Dara, Soner Demirbaş, Gültekin Emre, Seyhan Erözçelik, Tamer Gülbek, Cihan Oğuz, Berna Olgaç, Fergun Özelli, Betül Tarıman, Serdar Ünver, İhsan Üren, Ercan Y. Yılmaz.

ŞİİR HANGİ LİMANDAN UZAKLAŞMAKTIR?

Cihan OĞUZ

Şairin kalbindeki vurgun, her defasında tekrarlanması mukadder bir yazgı mıdır? Kuşkusuz, şairin penceresinden bakıldığında, evet. Kendine eziyet etmekten ayrı bir haz duyması, şuaranın biricik varlık nedenidir. Yaralı şair, yeni açılımların, bambaşka duyarlıkların erbabıdır çünkü.

Sıradanlık, elbette sadece şairin değil, sanatın, edebiyatın herhangi bir dalında kalem oynatan, boy gösteren birinin kabullenebileceği bir durum değildir. Ama şair açısından sıra dışı olmanın peşinen kazandıracığı pek çok -haydi adına rant demeyelim- avantaj vardır.

Bir kez, şair, dizeleriyle ulaşamadığı okura kişiliğinin parlak yönleriyle kavuşmaya razıdır. O razı olmasa bile edebiyatta böyle bir tuzak kendiliğinden kurulmuştur. Diyelim, küçük İskender'i bütün şiir okurları bilir de, iş tek bir dizesini hatırlamaya gelince nedense tavsar.

Mesele bu değil ama. Daha derin: Şair, kalbindeki vurguna her geçen mevsim yeni vurgunlar ekledikçe, aslında yüzyıllardır terennüm eden bir efsaneyi çoğaltır: Aşk.

Veyahut da hayatla amansız bir didişmesi vardır -çoğumuz gibi. Aşkı da aşan bir şeydir bu. En ufak çıkış yolu görünmeyen bir sonsuza kulaç atmak kadar delice. Bu kasırga bugüne kadar tanımlanabildi mi, emin değilim.

Mutlaka şairi konuk edecek nice limanlar vardır. Ama demir atana aşk olsun! Siz hiç huzursuz olmayan şair gördünüz mü? Bir günü ötekine uyan? Bir başka şaire çatmadan durabilen?

Şairin buradaki kötü imajı, aslında insanoğlunun asırlar önce kurduğu zaafılar imparatorluğunun dışavurumundan başka bir şey değildir. O, iraksak aynadır. Yamuk yumuk, ecüş becüş varlığıyla herkesin utancını alır, kendi kalbine saklar.

Bu, onun sevapkâr yanıdır.

Gelelim, günahkâr yanına: Şair, uslanmamak için gizli yemin etmiş bir çocuktur. O yemine öylesine bağlıdır ki, en sıradan halinde bile muzipliğini az sonra gösterecek şeytani bir tedirginlik barındırır. Sıkı okura göre hava hoş. Nasılsa az çok şuaranın zaafılarının farkında. Ama edebiyat dünyasına adımını yeni yeni atmaya başlayan bir okur için ilk şok dalgası!

Şairin bu delişmen halinde, aslında hemen herkesin içinde gezinen ama kendini bir türlü sahneye atmayan o fırlama rakkasın izi mevcuttur.

Asıl hüznü tablo ise şairin bir türlü hükmedemediği dizelerinde yatar. Şair bir köşeye kıvrılıp yıllarca aynı düşü görmeye belki çoktan razıdır. Ama bizzat şiir, bir başka kişiliğe sahipmişçesine şairine posta koyar. Onun pespayeliğe prim veren zaafılarını açığa çıkarır. Yetmezmiş gibi, şairinden gizli bilinçaltına sızar. Onu iki kişilikli, iki canlı hale getirir. Şiirin kovaladığı şair, o zemini kutsal bir mabet addeder. Ayağı kayıp da düştüğü olmaz mı? Hem de nasıl! Kalbine söz geçiremediği, kendini bile unuttuğu? Elbette.

Ama şiirin, sahibine, şairine verdiği en büyük ders, o ikircikli tarihte bir baltaya sap olması için tüm gücünü harcamasıdır.

Betül TARIMAN

HELVA-YI GÜLLABİYE

dedim ki şekeri seviyoruz yağı da
bayramın ilk günündeyiz efkârımızla
dedim ki ölçüsü kaçmış hayatın nasılsa
raflarla dost olabilirim çuval çuval unlarla
beklediğim kendimdim karşıladım kapıda
yedeğimde kışkırtıcı gülsuyu süzölmüş bal
bir ölçü nişasta su ve sadeyağ
dedim ki yayılsın helvanın kokusu mis gibi odalara
mutfak bahçeyi içeri çağırırken
lezzeti ikram ettim kendime
dedim ki kalfayım şimdi
usta olduğumda hünere lenir miyim ben de yaptığımı
az sonra yassılıp baklava gibi keseceğim
sıcağı uçup gitmesin gaziantep'e
bayram şekerinden bana da sakla

Sonunda başarıya ulaşır mı? Ne gezer! Edebiyat tarihi, aldırılmazlık yüzünden bir ayağı çukurda gezen şairlerin hayat hikâyeleriyle doludur.

Peki, şairin bu süreçteki müdahalesi hangi noktadadır?

İnanın, hiç karışmaz. Yaşamına yön veren şiirsel süreç, hangi koşulda olursa olsun şairin lehinedir. Çünkü dizelerin namusu -tüm şairler af buyursun- şairin kişiliğinden daima üstündür.

Diyeceksiniz ki, "Bu ne menem bir şeydir? Şiir niçin ayrı olsun şairden?" Belki görünürde haklı bir soru. Ama deneyimler ve yakın geçmiş gösteriyor ki, şair ile şiiri arasındaki ilişki, Habil-Kabil muammasına eşdeğer bir trajedi taşır. (Bu sırrı da size herhangi bir şair veya eleştirmen vermez, kıymetini bilin!)

Şiir hangi limandan uzaklaşmaktadır? Şair nasıl bir vurguna gönül düşürür? Okur, bu şaşkınlık serüveninde yörüngesini neye göre belirlemeli?

Bu soruların hiçbirine yanıt aramayın.

Şiir, bütün limanları es geçip, açık denizde hiç tanımadığı yıldızlara göz kırpmasının esaretidir. Oradaki özgürlük payesi, fırtınalar boyu tekrarlanan duadan başka bir şey değildir. Sütlüman ortamda unutulur gider.

Şair, vurgunlara teşne bir hedeftir. Kalbinde hep 12 yazılıdır. Mürekkepbalığı asıl gözdesidir ama derinlik sarhoşluğu içindeyken keşfettiği tüm dizeler inciden de kıymetlidir.

Okurun ise tüm bu olup bitenlere bir anlam vermeye kalkmaması kendi ruh sağlığı açısından faydalı olur. Şairler elbette nefret edilesi yaratıklar değildir; aksine ömürlerini fener yaparak, hayatın ışımamış yönlerine çevirirler. Dizelerdeki şeytani gelgitler de korkutmasın: İnsanın kendi özüne ilişkin ayrıntıları derinlemesine keşfedebilmesi için edebiyat mucizevi bir reçetedir.

O halde yanlış nerede?

Hiçbir yerde.

Baştan beri anlatılan yanlışın değil, yalnızlığın hikâyesidir.

Seyhan ERÖZÇELİK

SEYHAN ERÖZÇELİK'TEN SİYASİ ŞİİRLER

ELEĞİMSAĞMA MI, TELEŞKOF MU? YOKSA TELEŞ Mİ?

Ebemkuşağı da diyebilirdik, dedik.
—Vurulduk ey bizler, unutun bizi.
Nerdbân dediler, merdiven dedik.
—Kırıldık ey bizler, unutun bizi.
Cânın câna eli kalktı, kan kana karıştı.
—Dövüştük ey bizler, unutun bizi.
Eller ellerini kavuşturdu, baktı.
—Kandık ey bizler, unutun bizi.
Darbeler yedik, hatırlamadık.
—Yandık ey bizler, unutun bizi.
Sağa dön, sola dön, yürüme!
—Kaydık ey bizler, unutun bizi.
Kalaşnikof emekli oldu. Rahmetli oldu.
Adını değiştirdiler.
Teleşkof oldu, teleş oldu.
—Aydık ey bizler, unutun bizi.
Biz, hiçbir şeyi unutmuyoruz.
Kimse unutmasın! Hatırla bizi.

Serdar ÜNVER

PENCERE

Baksa baksa gördüğü
Tam karşıda maşatlık

Dam boyu otlar bir de
Maşatlığa dolaşık

...

Odasında öldüğü
Sabahın erkeninde

Anladı ki değişik
Değil ölüm: bir anlık!

Bari yeni yerinde
Az ummadı dağ görsün

Şöyle alıp gidecek
Bir bakımlık pencere...

Yok ki yine garibin
Aradığı gönlünce!

Baksın dursun öyleyse
Şimdi çokça kendine

Çünkü herkes nasılsa
Yok'a açık pencere

Ölüm-öte daracak!

Enis AKIN

BİR TARAF A CELE GİTMENİN GEREKLİLİĞİ

Cümlelere mecbur kalmadıkça 'eğer'le başlamıyoruz

Eğer bir gece bir Tanrının tarafını tutmak zorunda kalsaydım
Bu bana sorulmadan cevap verirdim sanırım, evet
Derdim ki kızım ayakkabılarını giy kızım hazır bekleyelim
Saçlarımızı hep taralı dursun, eldivenlerimiz kapının
[yanında
Ve depremlerin en ateşe dayanıklısını sevelim

Eğer bir gün sorsalardı bana, bak bu kadınlar nereden
[geliyor?
Yüzümden aşağı düştüğüm yerden diye cevap verirdim
[sanırım, evet
Derdim ki oğluma siper et yorgunluğunu oğlum hazır
[bekleyelim
Bir deprem karşısında, ne olduğumuzu dolduralım
[ceplerimize
Ve bir gün Kefalos'ta her şeyin boşa çıktığı zamanı alalım
[yanımıza

Öznesi cansız olan fiillere çoğul takısı getirmiyoruz
Eşyalar insanlara çarparlar, küfür dediğin insanı konuşurlar,
Eğer ben erkek olsaydım eğer, derdim ki, cevap, verirdim
[evet,
Buna belki bir belkemiği bulmanıza yardımcı olabilirdim
Eğer her şeye bir görev verebilseydim, 'oley' demiyoruz
[burada

Cümlelere mecbursak 'eğer'le başlıyoruz 'sadece'
[demiyoruz
Ve özne ile bitirmiyoruz, sonunu getirmiyoruz cümlelerin
Akıcı konuşuyoruz mümkünse yoğun akıcı trafikmiyoruz
Sanırım güzellikle ilgileniyorsunuz eğer buna bir maç
[diyebilseydim
Ama değil, yağmurda yürüyordu birbirine sarılmış iki çam
[ağacı

Ama bunu yazamıyoruz, cümlelere, mecbur kalmadıkça,
[başlamıyoruz

Tamer GÜLBEK

TESELLİ

Tükenmemiştir sözcüklerle titreşmesi müziğin
Taşları kullanılmayan bir evde

Sözcükler inşa ederler artıklarını hayalin
Hafif başların doğruladığı kopuşlarda

Bir çaresizlik mesafesi
Ve onunla taçlanan bir dudak masası
Üşür ve irkilir
Sodalı ciğerlerinde tesellinin.

MATERYALİST BAKIŞLA İDEALİST BİR MASAL

Fergun ÖZELLİ

NE İÇİNDEYİM ZAMANIN

*Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpâre geniş bir anın
Parçalanmaz akışında.*

*Bir garip rüya rengiyle
Uyuşmuş gibi her şekil,
Rüzgârda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil.*

*Başım sükütu öğüten
Uçsuz bucaksız değirmen;
İçim muradına ermiş
Abasız, postsuz bir derviş;*

*Kökü bende bir sarmaşık
Olmuş dünya sezmekteyim,
Mavi, masmavi bir ışık
Ortasında yüzmekteyim.*

Ne zaman *Ahmet Hamdi Tanpınar*'dan söz açılrsa, hep bu şiir ve çok sevdiğim o müthiş ilk dördlüğü gelir aklıma. Bir de şu soru: *yekpâre, geniş bir anın parçalanmaz akışından* ve aynı anda, *zamanın içinde ve dışında olabilmekten*, bu denli basitçe söz edebilen; üstelik *Yavaş Yavaş* Aydınlanan isimli bir başka şiirindeki, "*Bilirim kimse içemez / Üst üste aynı pınardan*" dizelerinde olduğu gibi, diyalektiği bilen ve bu kadar kolayca formüle eden kimlik, o yakıcı anlamları, yaşadığı dönemde içinde bulunduğu toplumun çoğunluğuyla nasıl paylaşabilmiştir? Evet, şiirin bana bıraktıklarının yanında, bu soruya da bir yanıt bulmaya çalışacağım yazımda ama öncelikle küçük bir sandala binip, ağır ağır kürek çekerek, onu iyice tanımam gerek.

"Ne İçindeyim Zamanın" isimli şiir, kelimenin tam anlamıyla bir *hece şiiri*; tüm dizeleri sekiz heceli ve (her dördüğünün, birer ikilik olduğu iddiasında olsam da) dört adet dördlükten oluşuyor. Dize sonu uyakları "a-b-a-b / c-d-c-d / e-e-f-f / g-h-g-h" şeklinde biçimleniyor. Bunlara ek olarak, birinci dördlükteki *pâr - par, geniş - akış*, ikinci dördlükteki, *rüya - rüzgârda*, üçüncü dördlükteki, *bucaksız - abasız*'dan da görüleceği gibi sesin kesintisizliğini ve uyumunu sağlayan dize içi uyaklar da kullanılıyor. Metni birkaç kez okuyunca fark ediyorsunuz, bu şiirde, insanın sabah erkenden uyanıp da eşine ya da arkadaşına gece gördüğü rüyasını, bir masal edasıyla anlatmasının havası var. *Tanpınar*, saz şairleri gibi ölçülü, adaplı; şiiri hiç düşürmeden söylüyor, anlatıyor. İlginçtir, yine de anlatımcı ve söylevci bir özellik taşıyor şiiri. Nasıl okunmalı dersem, birinci dizeden başlayarak, dizeleri ikiye ikiye birleştirip, her sözcüğün üzerine basarak ve ağır ağır, rahat bir konuşma edasıyla tarzını önerebilirim.

Birinci dördlük, *çinde - dışında - akışında - yekpâre - parçalanmaz - an* ve *zaman* sözcükleriyle, büyük bir anaforun içine çekiyor okuyanı. Hangi zaman (geçmiş, şimdiki, gelecek vb) olduğunu bilemediğimiz bir zamanın, ne içinde ne de dışında olduğunu söylüyor *Tanpınar*. Zaman konusunda tam bir belirsizlik hâkim şiirin başında. Ama buna rağmen, anlatıcının, hangi zaman olduğu bilinmeyen bu zamanda, bütünlüğünü yakalamış, külçeleşmiş, uçsuz bucaksız bir anın (ya da bir lahzanın) asla bölünemeyen ve çöktürilemeyen akıntısında olması da söz konusu. Yani, "*bilinmez bir zamanın*" içindeki, *çekim alanı oldukça güçlü ve kendisine hiç görülmemiş, hiç düşünülmemiş bir "zaman" oluşturmuş yepyeni bir "olgu"*dan söz edip, tam bir bilinmezlik anaforu ile karşı karşıya bırakıyor bizi *Tanpınar*.

İşte bu anaforda, zar zor da olsa, sahip olduğunuz küreklerinizi çeke çeke, nehri aceleyle geçip, ikinci dördlüğe kavuşuyorsunuz. Orada, *rüya rengi, uyuşmuş şekil ve tüy* çıkıyor karşınıza. Şaşkın şaşkın, "*Rüya rengi de nedir?*" diye soruyorsunuz kendinize.

Bu soruya doğru dürüst bir yanıt bulamadan da üçüncü dördlük beliriyor önünüzde; hem de, *sükûtu öğüten uçsuz bucaksız değirmen - muradına ermiş abasız, postsuz bir derviş*'le.

Dördüncü dördlüğe ulaşıp, şaşkın şaşkın bakınırken de, *sarmaşık olmak - dünya sezmek* ve *yüzmek* ile yüz yüze geliyorsunuz.

Kanımcı, *Tanpınar*'ın bu şiirinin havasını biraz olsun soluyabilmek için, *Rüya rengi* bağdaştırması ile *Başım: sükûtu öğüten uçsuz bucaksız değirmen*, *İçim: muradına ermiş, abasız postsuz bir derviş*, tanımlamalarının öncelikle düşünülmesi gerekiyor.

Rüya rengi:

Bu bağdaştırmayı oluşturan sözcüklerin sözlük anlamları şöyle:

Rüya: Düş, gerçekleşmesi olanaksız durum, hayal, umut. Uykuda gözükken şey; kişinin, bilinçaltındaki düşüncelerinin, özlem ya da isteklerinin bir film şeridi gibi göz önünden geçtiği varsayımı ya da insan beyninin de evrenin bir parçası olduğunu kabul edersek, onun derinliklerinde evrenin ve insan evriminin bilgi ve görüntülerinin olabileceği ve bunun uyku sırasında ortaya çıkabileceği varsayımı, bir çeşit yanılısıma.

Renk: Cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum, nitelik. Bir çeşit yanılısıma. Ana renkler (beyaz, siyah, sarı, kırmızı, mavi) ve onların karışımından oluşan yeni renkler (yeşil, pembe, mor, turuncu, gri, vb).

Görüldüğü gibi, her iki sözcük de kendi içinde bir soyutluk taşıyor bilincimize. İkisi de bir yanılısıma. Birincisi, verili olmayan (manevi) bir öyle görmeyi, diğeri ise verili (maddi) bir öyle görmeyi içeriyor. Kanımcı bu bağdaştırma ile *çinde hem maneviliği hem de maddiliği aynı anda barındıran sentez bir olguyu* işaret ediyor *Tanpınar*; hatta onu tanımlamaya çalışıyor. Bu öyle bir olgu ki, *şimdiye değin hiç görülmemiş, hiç düşünülmemiş; o nedenle verili olan, bilinen, somut olan her şey ilk şaşkınlık halinde; yani: uyuşmuş gibi her şekil.*

Başım: sükûtu öğüten uçsuz bucaksız değirmen:

Bu tanımlamada, *baş* (kafa, zekâ, akıl, beyin, görüş), *sükût* (susma, sessizlik) *öğüten* (kırıp ezerek unufak hale getiren, yemeği sindiren) bir *değirmene* (öğütme işinin yapıldığı yer, öğütme aleti) benzetiliyor hem de uçsuz bucaksız. *Tanpınar başı*, (beyni ve zekâyı) var olan bilimsel veriler ışığında evrenin sonsuzluğuyla tanımlıyor olabilir. *Yani, beyni ve beyni oluşturan hücreleri ve zekâyı, evrenin bir yansıması olarak görüp, içinde uzayın sessizliğini hissettikten sonra, bu sessizliğin (sükût'un) öğütülmesinden* (buğdaydan un yapılması gibi) *yeni bir şey üreyeceğini düşünüyor sanki.*

İçim: muradına ermiş abasız postsuz bir derviş:

Kanımcı, bu tanımlamadaki *iç'i*, öz, ruh veya gönül anlamında kullanıyor *Tanpınar*. Diğer sözcükler, *Murad* (istenen şey, dilek), *ermek* (olmak, olgunlaşmak, varolmak), *aba* (yünden yapılmış üst giysi, cübbe), *post* (deri, cilt, makam, mevzi) ve *derviş* (fakir, zahit, tarikat uğruna dünya mülkünden vazgeçen kimse) ise, yan yana geldiklerinde, *istediğine, arzuladığına kavuşmuş, kimliğini bulmuş, evrensel hoşgörüyü ve mülk edinme hırsını yok edebilmeyi yakalamış, huzurlu bir insan portresi* çiziyor şair eliyle.

İşte bu bağdaştırma ve tanımlamalarla, şimdiye değin hiç görülmemiş, hiç düşünülmemiş bir olgu karşısında, beyni ve beyni oluşturan hücreleri evrenin bir yansıması olarak düşünüp, uzayın sessizlik ve genişliğini kendi içinde hissetme ve bu hissetme sonucunda da, hem istediğine hem arzuladığına kavuşmuş, gerçek kimliğini bulup evrensel hoşgörüyü yakalamış ve mülk edinme hırsını yok edebilmeyi başarmış, oldukça huzurlu bir insan portresi geliyor önümüze.

Tam bu noktada, *kökü bende bir sarmaşık olup dünya sezmek* eylemiyle karşı karşıya kalıyoruz. Kanımcı, bu eylemde yer alan *kök*, *sarmaşık* ve *sezmek* sözcüklerini hem sözlük anlamlarıyla anımsamak hem de bu eylemin ne için ve ne amaçlı olduğunu düşünmek gerekiyor.

a) *Kök:* Bitkileri toprağa bağlayan ve onların topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm. Dip, temel, kaynak, köken. Bir kimseyi bir yere bağlayan manevi temel güçlerin tümü. Kimyasal anlamda da, olağan koşullarda çevresinden yalıtılmayan, ancak birçok tepkimededen nitelik değiştirmeden geçebilen atom kümesi.

b) *Sarmaşık:* Sarmaşıkçillerden koyu yeşil renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki.

c) *Sezmek:* Açık bir kanıt olmaksızın olmuş ya da olacak bir şeyi anlamak, kestirmek, hissetmek. Anlamak. Fark etmek.

Tanpınar bu dördlükte, *kökü* yine kendisinde olan bir sarmaşık oluyor; yani, sarmaşıklaşıyor sonra da dal budak salarak dünyaya sarılıyor ve sarıyor onu. Bu eylemiyle, dünyayı anlayıp, onu ta içinde hissetmek istiyor ve sonuçta da, mavi, masmavi bir ışık ortasında yüzmeyi başarıyor! Dünyanın masmavi ışıklar saçan bir gezegen olduğunu düşünürsek, istenen birleşmenin ve bütünleşmenin başarıyla gerçekleştiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ancak burada, kişinin yaşadığı topraklardan çıkıp dünyaya

uzanarak, kendi topraklarından baktığı zaman anlayıp hissedemediği başka toplumları, başka hayatları, (toprağından tümüyle olmasa da oldukça büyük oranda bir ayrılma ya da kopma yaşayarak) görüp tanıma isteğinin de var olduğunu düşünmüyör değilim. Ama bu isteğe, kendisini dünyaya tanıtır, kabul ettirerek gerçek bir dünyalı olmak, dolayısıyla da dünyanın her yanında tanınır, beğenilmek arzusunun da eklemem gerek.

Eğer, Tanpınar'ın bu şiirinde ölüm temasının, daha doğru bir söyleyişle "ölüm anı"nın işlendiği gibi bir başka düşüncem de olmasa bu denli insanca bir isteği şiirde bulduğum için, işte yazının sonuna yaklaştım diyeceğim ama olmuyor. Çünkü her ikisi de olabilir. Onun için, şimdiye değin yaptığım okumanın sonuçlarını birleştirmem ve bilmecenin sonunu kendimle iyice tartışmam gerek. Ayrıca, yukarıda düşündüğüm, "Şair, diyalektiği böyle kolay formüle eden bir şiiri, yaşadığı dönemde içinde yer aldığı toplumun çoğunluğuyla nasıl paylaşabilmiştir?" sorusuna yanıt verme zamanının da artık geldiğini düşünüyorum.

Ne İçindeyim Zamanın'da yaptığım okumanın sonuçlarını birleştirdiğim zaman, onun gerçek anlamda bir masal atmosferi yarattığına karar veriyorum. Bu masal atmosferi, bilinmez bir zamanın içinde hayat buluyor. İşte bu bilinmez zamanda, çekim alanı oldukça güçlü ve kendisine yeni bir "zaman kavramı" oluşturmuş yepyeni bir "olgu"nun etkisi de oldukça güçlü. İçinde hem maneviliği hem de maddiliği aynı anda barındıran, şimdiye değin hiç görülmemiş, hiç düşünülmemiş bir gerçeklik bu. O nedenle de verilen olan, bilinen, somut olan her şey ilk şaşkınlık halinde. Karşılaşılan bu olgu öyle bir gerçeklik ki, hiç kimse buna henüz hazır değil. O nedenle, tam bir kıpırtısızlık hâkim her şeye ve her şekil uyummuş gibi geliyor herkese. Yani, öyle bir şey olmuş ki, olanı, yapan ya da yapanlar dışında hiç kimse düşünmemiş. O yüzden tam bir boşluk ve kargaşa yaşanıyor orta yerde. Ayrıca bu olan neyse, *yekpâre, geniş ve parçalanmaz* bir güçlülükte. Kişi, kendisini oldukça güçsüz hissediyor onun karşısında. Ama bir yandan da, yaşanmış ve yaşamakta olan bir sürü dersten kurtulmanın rahatlığını, hatta sadece dervişlerin ulaşabileceği bir iç huzurunu buluyor onda. Ayrıca bu olgunun istediği her yere ve her şeye rahatlıkla ulaşmasını, yapılanları bilmesini, yapılacakları sezebilmesini, herkesle, her yerle ve her şeye bütünleşebilmesini sağlaması da ayrı bir gerçeklik.

Evet, şiirin şu an için kabul edebildiğim bu çevirisini böyle bir özetle tamamladıktan sonra, bulduğum *iki* farklı sonuçla ayrı ayrı yüzleşebilirim sanıyorum. *Birinci sonuç* şöyle: Şiirin ilk dörtlüğünden itibaren bilinçli bir zaman şartımsa olduğu kesin. Bu şartımsa, anlamın kendisini kolaylıkla ele vermemesi için özenle tasarlanmış bir savunma aygıtı kanımca. Çünkü içinde yaşanan, yapısında hem maneviliği hem de maddiliği aynı anda barındırdığını savlayan, o güne değin hiç görülmemiş, hiç düşünülmemiş ve uygulamasının sonuçlarının ne olacağı bilinmeyen yepyeni bir sistem. İki arada bir derede kalmış insanların önüne pat diye konmuş; görülmesi gerekli görülmüş yepyeni rüyalar sunuyor insanlara; onlar da telaş içinde bu rüyaları yorumlamakla meşgul. Sistem, büyük bir hızla, herkese ve her şeye karşı bir güvensizlik duygusunu yayılmasına çalışıyor ayrıca. Böylece, eskiden bütün kapıları dünyaya açık olan hayatı, tüm kapıları bir bir kapatarak, kendi içine hapsetiyor. Tüm bu yaşananlar, tanımlanmamışlık ve bilinmezlik nedeniyle de büyük bir şaşkınlık yaşıyor. İşte bu şaşkınlık nedeniyle ne yapılacağına bir türlü karar verilememesi sistemi oldukça güçlü kılıyor. Çünkü herkes seyirci; ama sistem, kendisine muhalif olan hiçbir şeye seyirci değil. Masal anlatıcısının bireysel gücü de bu güce tek başına karşı koyamayacak kadar zayıf. O nedenle, tarihinden de edindiği deneyimlerin ışığında, sessizliğe ve dervişliğe sığınarak yaşamaya başlıyor. Bulduğu bu çözümde huzurlu yaşıyor, ama bir yandan da dünyayı gezip görmek, kendisini dünyaya tanıtmak, dünyaca beğenilmek, dünyalı olmak ve bu içe kapanmışlıktan kurtulmak istiyor. Zekâsını çevresine fark ettirmeden yürütmeye gayret ettiği bu yol sonucunda da isteğinin oldukça büyük bir bölümünün gerçekleştiğini görüyor ve bu sonuç onu çok mutlu kılıyor.

Şimdi de *ikinci sonuç* ile yüzleşmeye çalışayım: Şiirin ilk dörtlüğünde içine sokulduğumuz o "bilinmez zaman"da, çekim alanı oldukça güçlü ve kendisine yeni bir "zaman kavramı" oluşturmuş yepyeni bir "olgu"nun etkisi oldukça güçlü. İçinde hem maneviliği hem de maddiliği aynı anda barındırıyor. Şimdiye değin hiç görülmemiş, hiç düşünülmemiş bir gerçeklik bu. Karşılaşılan olgu öyle bir gerçeklik ki, hiç kimse buna henüz hazır değil. O nedenle de şaşkınlık büyük; tam bir kıpırtısızlık hâkim her şeye. "Olanı" yapan ya da yapanlar dışında hiç kimse bilmiyor. O yüzden kişi tam bir boşluk içinde. Ayrıca bu

olan şey neyse, müthiş bir güce sahip; kişi, kendisini oldukça güçsüz ve zavallı hissediyor onun karşısında. Ama bu şey, bir yandan da yaşanmış ve yaşamakta olan bir sürü sıkıntıdan kurtulmanın rahatlığını ve yalnızca bir dervişin ulaşabileceği bir iç huzurunu ortaya çıkarıyor. Bu öyle bir rahatlama ve huzur ki, onun istediği her yere ve her şeye rahatlıkla ulaşmasını, yapılanları bilmesini, yapılacakları sezebilmesini, herkesle, her yerle ve her şeye bütünleşebilmesini sağlıyor. Bu ikinci sonucun da, ölüm anı inancının, yani, "ruh"un gövdeden ayrılma sürecine olan inancın ilk evresinin betimlenmesi olduğunu düşünüyorum.

Kanımca, Ne İçindeyim Zamanın'da, bu okuma sonunda bulduğum ve savladığım iki sonuç da doğru olabilir. Ama başka bir okumada, benim hiç düşünmediğim sonuçlara da ulaşılabilir. Ulaşılan her yeni sonuç, bu güzel şiirin okunma ömrünün daha da uzun olacağını gösterecektir bize.

Evet, Ne İçindeyim Zamanın'da yaptığım gezinti burada bitti. Ancak, yazının başından beri sorup durduğum "Şair, diyalektiği böyle kolay formüle eden bir şiiri, yaşadığı dönemde, içinde yer aldığı toplumun çoğunluğuyla nasıl paylaşabilmiştir?" sorusuna da kendimce yanıtlayıp son noktayı öyle koymam gerek. Çünkü bu sorunun, şiirde yaptığım gezintinin tamamlayıcısı olacağını düşünüyorum.

Tanpınar'ın doğum tarihine baktığımızda 23 Haziran 1901 tarihi ile karşılaşıyoruz. Demek ki o, dünyaya bir Osmanlı İmparatorluğu tebaası olarak açmış gözlerini ve ona benzer birçok insan gibi 29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti devleti vatandaşlığına geçmiş. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı 1919 yılında, Tanpınar da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde. Burada Yahya Kemal de dahil olmak üzere, geniş bir edebiyat çevresinin içinde yer alıyor. 1923 yılından 1932 yılına kadar da öğretmenlik görevinde bulunuyor çeşitli illerde. 1933 yılında, Ahmet Haşım'ın ölümünden sonra, Güzel Sanatlar Akademisi'nde sanat tarihi hocasına atanıyor; 1934 yılında da görevine, estetik ve mitoloji hocalığı da ekleniyor. 1942 yılında ise, TBMM'ne girip, 1946 yılına kadar da milletvekilliği yapıyor.

Bu bilinen özgeçmişini bilerek alıyorum bu yazıya; çünkü: Tanpınar'ın eğitim süreci içinde gerçekleşen savaşlar, Osmanlı entelektüellerinin oldukça büyük bir bölümünün cephelerde yok olmasına neden olmuş. Bu yoğun insan kaybı da, bir bütün olarak toplumun eğitim, bilgi, beceri ve yönetim düzeyini oldukça düşürmüştü. O nedenle, gençliği Osmanlı eğitimiyle geçmiş, dolayısıyla İmparatorluğun enternasyonal görkemine, yaşanan her şeye rağmen bir kadı oğlu olarak tanık olmuş olan Tanpınar, Osmanlı'yı ve enternasyonalliğini reddederek kendisini tek ulus tanımını içinde kanıtlamaya çalışan genç Türkiye Cumhuriyeti için, ondan faydalanılması gereken zeki ve duyarlı, gerçek bir entelektüel. Sanırım, Tanpınar da bu faydalanılmadan hoşnut; çünkü milletvekilliği dahil her türlü olanaktan yararlanmış. Böylelikle, içinde yer aldığı yeniden düzenlenmenin rüzgârını ardına alıp, yaratım alanında daha rahat bir atmosfer sağlamış kendisine. Bu rahatlıktan dışlanmamak için de *kökü onda olan* ama çevrenin de yadsıyamayacağı bir dil üretmeye özen göstermiş.

Kanımca Tanpınar, içinde yaşadığı "toplum"un idealist bir yapı gösterse de bu yapıdaki çoğunluğun (kendisi bilirse ya da kendisine itiraf edemese de) aslında kaba bir materyalist öze sahip olduğunu iyi kavramış. Bu nedenle de onların idealist kavramlarıyla, daha doğrusu "onların dil"iyle yazar gibi gözükerek ama gerçekte o kavramların içeriğini değişime uğratarak, Marksist olmayan bir diyalektiği reddetmeyen hatta onu benimseyen bir yapıya çekebilmiş okurunu. Bu çekilme ya da çekebilme, kim olduğunu kendisine bile itiraf etmeden kaçınan, yaşadığı yaşam biçiminin değişmezliğini (inanmasa da) içine sindirmiş, o biçime razı olmuş, ayrıca, kendisine şırıngalanmış ihtiyaç ve isteklerin dışında ihtiyaç ve istekleri sürekli gizleyen ve hep "mış" gibi yaparak yaşamaya alışmış bir toplum kalabalığına hiç de aykırı değil. Ki kendisi de bir biçimde bunu itiraf ediyor zaten: *Bu şiir, şiir halini, kozmosla insanın birleşmesini naklede ki bir çeşit içe dalma ve rüya halidir. (Seçmeler, s.23, YKY 1992)*

Yani özetle, üzerlerindeki maddi otorite ve manevî tahakküm nedeniyle, toplumun birlikte yaşamak zorunda kaldığı sivil ya da resmi tabuların içini zamana yayarak ortomasını ve onları ağır ağır güçsüzleştirerek, kendi kendilerine yıkılmasını beklemesinin o bikturucu ama kesin sonuç alan çizgisine Tanpınar da uymuş. Sanırım, "sistem" içerisinde "sistem"e çok yakın olmasa da ona hep yakın durması dışındaki yadsınmama nedeni de aslında bu.

Gültekin Emre

Değirmenlere karşı sürüyor yaşam kavgası, ayakta kalma çabası. Donkişot değil yalnızca değirmenlere karşı hücumu geçen; başkaldıran. 1985 doğumlu Mehmet Çakır da “değirmenlere karşı” sürüyor atını, yani şiirini. Yeni bir şair daha doğuyor şiir dünyamıza. Kimileri bunu hemen fark edecek, bazıları da görmezden gelecek. Şair atını sürmeyi sürdürdükçe değirmenlere karşı, şiiriyle kendine özgün bir kanal oluşturmaya başladıkça kendisini görmezden gelenlerin tavrı değişecektir ister istemez. Genç şairin işi hiç de kolay değil şiir dünyamızda kendine bir yer açmak için verdiği savaşında. Farklı bir sesi ve yapısı olduğunu, özgün olduğunu şiirleriyle kanıtlaması gerekiyor. Mehmet Çakır, bunun ve çıktığı yolun nasıl zorlu olduğunu bilincinde. Evet, o, bu işin farkında ve onun için değirmenlerden öte “suların” başını tutanlara kimliğini kanıtlamak için çıkıyor yola.

Dize avcılığına soyunmadan ve değişik ve çarpıcı, fosforlu imge bulmak için ıknıp sıkınmadan yalın bir dille, şiirinin bütününe gözetmek için sarılıyor kaleme. Şair, yaşadığı çağın bilincinde ve bunu şiirine yediyor metaforlarıyla: “tutunacak bir dala muhtaç / yirmi birinci yüzyılda yaşamak”. Halkların öldüğü ve “dünyayı sömürenlerin” olduğu her yerde “diril”meyi kendine ilke edindiğini dünyaya duyuruyor, şair. Yaşam ise, “yarım isteyenlerindir / bekleyenlerin değil”. Kendi doğuşunun bildirisi gibi algılanmalı bence “Diriliş İçin Şiir”. Yarım ölemsiyor Mehmet Çakır, “yarım bilinmez” de olsa, “gelecek”tir. Oturup beklemek yerine “yaratalım” çağrısında da bulunuyor gençliğini öne sürerek.

Sesinin farklı olduğunu düşünüyorum Mehmet Çakır’ın. Şu üç dize örnek olabilir benim bu savma: “dilin / öpüştüğümüzde / memleketim”. Dille ülke arasındaki sıkı ilişki böylesine anlamlı bir üçgen oluşturuyor. Dil ve ülkeden söz edince başka şeyler de devreye giriyor elbette: “bir ateş / uçlarını yakmalı / hasretle / sevdalı”. Yani “ayak sesleri / yüreklerde işitilen” şiirler yazmak için kendine yol açmaya çalışan yepyeni şiirlerin şairi Mehmet Çakır. Kısa, tek sözcüklü dizeler; kesik kesik... Anlamı hemen ele vermeyen ve içindekileri birden dışa vurmeyen bir anlatım. Dize araları açık. Direnen, dinrençli; dünyadan haberi olan şiirler. Nâzım Hikmet’in Türkiye olduğunu bilen ve bunu şiiriyle de kanıtlayan: “çınarlı, kubbeli, mavi bir kıyıda / dört odalı bir ev / duvarlar kırmızı / kapılar açılır / hayatı ağır / kapanır / hayatı”... Nâzım’ı anlatmak kolay mı? Ama anlatılamaz da değil. İşte burada bir ustalığa parmak basıyor şair Nâzım’ın yüreğini kavramış bilinciyle: “ne yalvacız biz / ne bilici / şiirdir / dilimizin hüneri”. Şiir, bir hüner işidir diliyle, kurgusuyla, anlatımıyla, dize yapısıyla, sezdirmelerıyla, imgeleriyle... “Çay” başlıklı şiir ise tümüyle özgün, ama özgün olması için çaba harcanmamış sanki, öyle kendiliğinden, doğal ve hünerle ne demek istendiğini kanıtlar gibi sanki: “İs- / tan- / bul // sokaklarına / ya- / ğarken kar ü- / şür evrensel / bir şair düş- / leyerek A- / merika’yı ve / asla ısıtamaz i- / çini memleketi- / nin uzak köy- / lerinde kar / suyuyla / demlenen çay”. Hem bir yabancılaşmaya, hem bir soyutlamaya, hem de düşlerin büyüklüğüne, ayrıca parçalanmış bir yüreğe ve dünyaya

KARLI YAZ

kelimesini arayan bir şair
kaybolursa harflerini arayan bir şehirde
bunun adı şiir olur
kar
yağsa da yağmasa da olur
çünkü olan şeyler oluyordur

kendini soluyan şiir
belki de hayat
alınan ilk nefes ile
verilen son nefes arasında
küçük soluk alıp vermelerin
gezindiği tek bir nefestir

kelimesini arayan şair
kendini soluyan bir şiirdir
ruhunun çatısında kırmızı
yaz
şehrin saçlarında ıslanan kalbine
geceyi dolduran cümle hevestir

dikkat çeken şair, insanlara olan umudunun artmasına da zaman ayırıyor.

Çünkü “dünya değişiyor / kirlettiğimiz mevsimlerle”. Durmaya, yakınmaya ve beklemeye zaman ayırmak yerine “rüzgârı işleyerek” yürümeli. Şöyle de seslenmek gerekiyor belki de: “sevgili, / uyan / hayat veren ellerin özlemiyle / yan”.

“Giz”, bu ilk kitabın, *Taşın İnceliği*’nin, hem ikinci bölümü, hem de yapısına sinmiş dünyası. Gelin de şu iki dizeyi hemen unutuverin ve içindeki “giz”i kolayca kavrayın: “şimdi uzaklarda bir kadın / uyur yanı başımda”. Bir öykü anlatmıyor Mehmet Çakır, ama şiirdeki öyküleri, şiirin gizini çözmeyi bize, şiirserverlere bırakıyor. Çünkü, “bir hastamız var / ölecek”. Çünkü, “bu sevgi bizden / iki hayat götürecektir”.

Taşın İnceliği, ince şeyleri anlamak için kimsenin vaktinin olmamasına yanık bir ağıt yakan Gülten Akın’a göttürdü beni. Dili kesen “taşın inceliği” hayatın acıyan, ağrıyan, aksayan, akıp giden yanına ustaca yakılmış bir ağıt desem, değil, “güzel günler” inancın yitmediğini dile getiren, olsa olsa aşkla yazılmış bir mektup. Mutlu aşk yoktur’a sessiz bir başkaldırı Mehmet Çakır’ın dizeleri: “insanlar tekin değil / erkeklerin ihanete düşkün / kadınların aldanmaya meraklı / umudu aşta buluyorum”.

İncelikli ve yaşamı iyi kavramış, insana sokulmasını bilen şiirlerin taş gibi sağlam yapısına, Mehmet Çakır’ın yepyeni, taptaze, sınıksız, depderin... sesine seyirci kalamadım.

Mehmet Çakır, *Taşın İnceliği*, Artshop, İstanbul, 2008, 52 sayfa.

Veysel ÇOLAK

ACIDAN DAHA YOĞUN

Ayağımın ucundaki su
sana umut, bana yol
bir anı, artık yalan
bir gece, yaşanmamış
uykuya sokulan akrep
bir oda, dikenli soğuk.

Çekip çıkart içindeki çılgılığı
günü kıskırt biktırılmış bir hayat için
çarpıştır kalbini, ormanlarla buluştur.

Görülen düş gömleğin olsun
buluşmalara çevik, geleceğe ses
cebinde sedef saplı bir çakı, birkaç kelime
aceleci bir bilet, duman olmuş bir merak
tütünün az, kibritin eksik

Ağaçların kururken tuttuğu yas
bana ölüm, sana zor
haydi ayrıl, buluştur taşan insanı.

Sevinci ölü tuhaf bir kalabalık
bekleyip durdu yüzün konuşur diye
korkmuştun geç kalmaktan
buluşunca azaldım
elinde buldun o patlayan boşluğu.

Unutulmuştu dünyaya sataşmanın parıltısı

Berna OLGAÇ

MERAK

ölüm hızına karışıyor uzaklar
insanla özdeş...
özünü topladıkça boğulma anı
bir iç patlaması rengini veren kuyulara...

kara bir dumandan korkan aydınlık!
değişmiyor hiçbir şey gibi her şey...
merak bu ya
kapıların içe kapanıklığına inat
yüzeysel sessizliğe açılıyor
boyamakta olduğum hayaller...

göğü hep olduğu yerde sevdim
buruşuk kâğıda sarılı bir dizeyi
kendim bildim
vardım, yaşıyordum
geride bıraktıklarımın köksüz kuyularını saklı tutup
dağlara yaslanmanın hazzında sizi arıyordum!

hangi nesnede cam fanustu karşılığım
ya da içimdeki doluluğun hükmü yoktu
boşluğunu görenlerin dilinde?

İhsan ÜREN

KUMYAKA HAİKULARI

1
Daralmış bir kalbe
nasıl sığar
yaz aşkları?

2
Deniz limoni dediğimde
Limonun yüzü mü
Denizin dişleri mi kamaşır?

3
Irmak gibi akıyor
Deniz,
Rüzgârın aksi yönde.

4
Merhaba yasemin
hoş geldin
bahçemize.

5
Toydum, alaycı denizcilerin
gözünü çıkardığı
albatrostan utandım.

Ercan Y. YILMAZ

DOĞURGAN MEZARLIKLAR AĞITI

ne zaman insan düşerse toprağa, kurt, humus, kefen... yılgın
damarlarında birkaç çiçeğin kökleri, toprak çoktan karışmış
[yarana
ölmek değil sadece yeşermek yani ciğerlerinde filizlenen bir
[çiçeğin
yapraklarıyla solumak, ölmek olur mu? ya da karınca
[taşırken
iliklerinde adağını... mezar ağır sancılı; gebe. sıksan göbek
[deliğinden
esrik iskeletler fişkıracak hem de tek tek değil milyon
[milyon... yığın

toprak zamanı içinde dağlayan bir kadın... kızgın balçıktan
[yaratıldığından
beri insan biraz ruh, tanrıdan; biraz et, özüne döndüğünde
[eriyen
dedem yüz üç yıl yaşadı. saçı, sakalı yığınla bulut, on
[üçünde gibi genç
bir asır ekin kaldırdığı tarlada yeşermek, yani buğday, arpa,
[haşhaşla kardeş
ve karnında ibriğiyle çocuklar sular mezarını bir perşembe
[ikindisinde. yasin

vel kur'anil hakîm

HAYATI ŞİİRLEŞTİREN KİTAPLAR, 2

Ramis DARA

Yaşamsız, doğasız, sokaksız, insansız, toplumsuz, ama internetle her yerli, her şeyli, her yere ve her şeye eşit mesafedeki genç insanların şiirini anlama ve anlatma çabası değerli bir çabadır. Çünkü günümüz kent gençliğinin, hatta biraz okuryazar bütün kent insanının çoğunluğunun genel resmi buradaki gibidir ve vaziyet vahimdir.

Utku Özmakas, *Şiirimizde Milenyum Kuşağı*'nda, bir bölümü bu konjonktürün ürünü ya da henüz öncülleri olan gençlerin şiirini inceliyor. Bunu yaparken *Heves* dergisi kadrosunu çalışmasının merkezine yerleştirir görünmesini abartarak eleştirenler olacaktır. Aslında bu eleştirilerin şiddeti, kitabın pek de sevimli olmayan adı yerine daha yumuşak bir ad seçilerek azaltılabilirdi belki de.

Benim kitaba yönelik temel eleştirimse, başka. Yazarın kolay okunur ve anlaşılır bir dili var ve bu çok iyi bir özellik; ama yazınsal bir biçiminin (edebi üslubu) olduğundan pek söz edilemez. Oysa edebiyat ve şiir üzerine söylenen her söz, edebiyat olmayı başaramazsa, zamanla konunun altında kalır, ezilir. Onca kaynağa, araştırmaya sonucuna, kuramsal yüke, çözümleyici uygulamaya rağmen. Genç eleştirmenin yeni çalışmalarında bu konuyu biraz düşünmesini dilerim.

Her şeye rağmen, 22 yaşında böyle bir kitap yazılıp yayımlanmasını, genç-yaşlı ayrımı yapmadan şiirimiz ve edebiyat adına bir kazanç sayıyor, Sevgili Utku Özmakas, edebiyat dünyasına hoş geldiniz, diyorum.

Künye: Utku Özmakas, *Şiirimizde Milenyum Kuşağı*, Pan Yayıncılık, İstanbul, 2008. (148 s.)

*

Önceki bir iki kitabımı ilginç bulup kendisine sempati duyduğum **Enis Akın**'ın *Güzel Boşluk* kitabını alıp şöyle bir karıştırınca içimden geçen cümle: Çok eğri yerlerden geldiğim için düz yürümeye çalıştım, çok düz yerlerden gelenler de eğri yürümeye çalışıyor olmalı. Tabii Akın'ın hangi yollardan geldiğini biliyor değilim. Düz yürümek derken ömrüme örneğin hiç çizgi roman okumadım! Enis Akın'ın kitabında, bu günlerde nostaljiyle hatırlanan ve adeta iade-i itibarda bulunulan çizgi romanlı sayfalar da bulunmakta. Resimsel, fotoğrafik, deneysel, deneyci, somut ve her türlü bildik şiir olanaklarıyla ve elbette şairin kendisine özgü araştırmalarıyla en minimallerinden en büyüğüne boşluğu ululama, boşluğun doluluk, doluluğun boşluk, sonuçta varlığın yokluk, yokluğun varlık demek olduğunu ana izlek edinmiş görünen bir kitap. Görsel ve zaman zaman hafif karartılmış sayfalara, parçalara takılıp kalınmazsa, hoş şiirlerle karşılaşılıp lezzet alınabilir

Künye: Enis Akın, *Güzel Boşluk*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, 2007. (64 s.)

*

Bazı baba dergiler de içinde olmak üzere pek çok yerde ürünleri yayımlanmış **Sevil Avşar**'ın. (Tabii hepsi şiir mi bilmiyorum, belki yazılar da vardır içlerinde.) *Yaraymış Tenime Dünya*'da ben kendi adıma pek şiir bulamadım. Güzel ve özlü söz söyleme çabası, duygusal günlük (günce) notları yazma çabası, dize kurma çabası, yıkılmış, moralsize direniş aşılama çabası, İstanbul'un, bireyi, yalnız'ı hiçleyen yapısına yakınmalar, kargışlar, elbette saygı duyulacak şeyler. Ama şiir bugün... Ve elbette dün...

Kusura bakma Osman Serhat, sen yeteneğinle, metafizik derinliğimle, sonuçta şairliğimle benzer alanlardan, eskitilmiş, eprilmiş yıpratılmış duyarlıklardan şiir çıkarabiliyorsun; ancak önerdiğin Sevil Avşar benim-bizim anlar gibi olduğumuz şiirden ayrı bir yerde. Ancak her şeye rağmen, kitabındakilerden biraz daha iyi görünen bir ürününe gelecek sayılarda biz de yer vereceğiz.

Künye: Sevil Avşar, *Yaraymış Tenime Dünya*, Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2008. (56 s.)

*

Noktalama şiirden sürgün edilirken, amaçlananlardan biri de belki; harfleri, sözcükleri, dizeleri, imgeyi, kompozisyonu, bütün olarak şiiri daha görünür, kolay ve dolaysız algılanır kılmak, çeliği bir başına gösterebilmektir. Noktalama geçelim, **Yılmaz Arslan**'ın *Zamfir*'inde öyle tuhaf yerlerde şapka işaretleri (düzeltme imi) kullanılmış ki, önce gözünüz, sonra zihniniz yoruluyor.

Kitabın başlarında örneğin, "râkkase" diye bir şeyle karşılaşınca, bunu bu haliyle telaffuz edebilecek biri var mıdır yeryüzünde diye kara kara düşüncelere daldım. Sonra başka bir yerde şapka işaretinin ilk a'dan ikinciye kaydırıldığını görünce biraz rahatlayacak gibi olmuştum ki bu kez de "hâyâl", "hâzin", "vâhim" gibi şeylerle karşılaştım. El insaf mine'l-iman! (Tez elden bir Ömer Asım Aksoy'lu yazım kılavuzu, diyeceğim ama, bu karmaşayı kılavuz da zor çözer.)

Bunca çepelden, çapaktan, kılıçktan, düpedüz yabancı maddeden sonra insanda iştah mı kalır diyeceksiniz ki zaten bu kez de kolaj duyarlık! Örneğin altlardan gelen Attilâ İlhan sesi neyse de, Ümit Yaşar Oğuzcan sesine ne diyeceksiniz?

Künye: Yılmaz Arslan, *Zamfir*, Mühür Kitaplığı, İstanbul, 2008. (80 s.)

*

Özdemir İnce'nin farklı coğrafyalardan devşirdiğini sandığım şiiri uzaktan ilgimi çekmiş, buradan cümbüşlü bir yazı, hatta belki bir kitap bile çıkar demiştim kendi kendime bir zaman. Oturup yakından okumuş, büyük bir düş kırıklığına uğramıştım. Kabuk doğanın doğal renkleriyle parlıyor gibiydi de meyve tohum bağlamamıştı. Kavuzdu.

Öte yandan inadım! O kadar okumam boşa mı gidecekti? Ne kadar ikindim, ne kadar sıkındım anlatamam! Yok allah yok. Olmuyor. Kabuğa kabuk yazı çıkıyor, öz tutmuyor. Bıraktım.

Sonradan birkaç kitabı daha çıktı Özdemir İnce'nin, ama artık bende bunlara ayıracak mecal kalmamıştı.

Biraz daha aktı zaman, *Ağustos 1936 Annemin Karnında Son Bir Ay* kitabı çıktı 2008'de ve nasıl umutlandım. Bakar mısın dedim kendime, şair sonunda öze yönelmiş, kabuğu bırakıp varoluş sorununa dalmış.

Ancak okuyunca yine düş kırıklığına uğradım. Doğumun hemen öncesi ve kısaca hayata sunulan ilk selam, görsel ve betimsel bir dille, biraz tekerleme söyler ve çokça rapor sunar gibi anlatılmış da varoluş sorununun gölgesi, yarım harfi bile düşmemişti yazıya. Anladım ki Özdemir İnce'nin dili bir dış dildi, iç dili tanımadan, derini göremeden geçecekti kendisi dünyadan. İsrarlı olduğu için de şiir dünyamızda görünmeye devam edecekti.

Künye: Özdemir İnce, *Ağustos 1936 Annemin Karnında Son Bir Ay*, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2008. (68 s.)

*

Ahmet Erhan'ın *Sahibinden Satılık*'ını okumaya başlayınca 16 şiir sonrasında bir çırpıda ağızdan dökülenler:

Doğuştan şair diye bir deyim var mıdır bilmiyorum. Ama Ahmet Erhan benim için öyledir.

Onun kolay yazılır görünen şiirini yazacak biri de yalnızca Ahmet Erhan'ın kendisidir.

Duygu şiirde tehlikelidir. Günümüz şiiri duyguyu kaldıramaz da.

Bana göre duygunun yakıştığı tek şiir Ahmet Erhan'ın şiiridir.

Hayatta çok yakın arkadaşlarımla şiiri üzerine yazmadığımı en azından birkaç kişi bilir. (Yazdıklarımın; sonradan yakınlarım ya da uzaklarım olanlar olmuştur bu ayrı.) Ahmet Erhan bu kuralımı da dinlemeyen biridir.

Kitabı bitirince düşündüğümse şöyle: Söylediklerim bakidir.

Künye: Ahmet Erhan, *Sahibinden Satılık*, Everest Yayınları, İstanbul, Nisan 2008. (65 s.)

*

Temmet Derken Özür: Ve hem de o sırada gözün armağanlarındandır deyu mutfak seferlerimi sıklaştırıp şenlik şadimanklık içinde yediğim Hünnap (*Zizyphus jujuba* Mill.), burada nasılsa, Keçiboynuzunun (*Ceratonia siliqua* L.) eşadlarından Harup diye göründü!.. Önyazıda da, son anda "vb" yetersiz kalıyor paniğiyle, üç nokta olarak düşünüp eklediğim "gibi" de gereksizdi.

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA)	Katkı Payı	: 15 YTL
Yayın Danışmanı	: İhsan Üren, Gültekin Emre.	Posta Çeki	: Ceyhun Erim adına 5742436 numaralı hesap
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. : Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	(Ya da) Banka hesabı	: Ceyhun Erim adına, Finansbank Bursa - Fomara Şubesi, Hesap no:15121799
Yazışma Adresi	: Ramis Dara P.K. 68 16361 Ulucami – BURSA	Abone ve satış için E-Posta	: cerim66@hotmail.com
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 – BURSA
		Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa*, şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler ve İhsan Üren'in sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

